

Næstan helmingurin av teimum 15-17 ára gomlu, ið hava roynt samlegu, hava gjørt tað útán at brúka hit

Tey ungu verja seg ikki nógv væl móti AIDS

Ein kanning millum næmingar í 9. flokki vísir, at tey ikki hugsa nógv um at verja seg móti AIDS, tá tey fara í song við hvørjum øðrum. Fjórðihvør hevur havt samlegu – helvtin brúkar ikki hit

Tað mundi vekja ans millum manna, tá tiðindini fyr trimum vikum síðani bórast um, at higartil í ár vóru staðfestir triggir nýggir tilburðir av hervilugu HIV-smittuni – fyrsta stigið á leiðini til enn hervilugari sjúkuna AIDS.

Tvey tey síðstu árin vórð nevnliga eingin tilburður av HIV-smittu staðfestur í Føroyum, so tí hugsaðu fólk kanska, at betur stóð til.

Ikki tikin fyri fult

Men hóast javnan verður skrivað um AIDS og hóast hetta evni javnan er frammi her og har, so tykist upplýsingin ikki at vera nógv mikið til, at hon rættiliga verður tikin fyri fult.

Hetta vísir ein kanning, sum Deildin fyri Arbeiðs- og Almannaheilsu hevur gjørt millum 15-17 ára gomul í fjór. Talan er um tilsamans 656 næmingar í 9. flokki, ið hava verið við í hesi kanning.

Tað, sum er merkisvert við kanningini, er líkasælan, ið tykist valda millum hesi ung.

– Hóast tey hava eina hampuliga góða vitan um kynslív og HIV-smittu, so lata tey kortini standa til og

nýta ikki hit, verður sagt í einum tiðindaskrivi, Anna Samuelsen hevur sent út saman við frágreiðing um úrslit av kanningini. Anna Samuelsen er formaður í AIDS-ráðnum og arbeiðir eisini nógv við at upplýsa um HIV-smittu, AIDS og hvussu fólk kunnu sleppa undan at verða smittað.

Fjórðihvør hevur havt samlegu

Sambært kanningini, so hava 164 av teimum 656 – svarandi til 25% – roynt at hava samlegu. Men av hesum hava 59 í fleiri førum havt samlegu útán hit. Av teimum 164, ið hava havt samlegu, svaraðu 47, at tey eina ferð hava havt samlegu útán hit, meðan tilsamans 59 svaraðu, at tey ongantíð hava havt samlegu útán hit.

Ansa ikki væl eftir

Av teimum 164, ið hava roynt samlegu, hava 59 sum sagt svarað, at tey ikki vóru so ansin, at tey brúktu nakað slag av fyribyrging, meðan 93 svaraðu, at tey antin hava brúkt hit ella hit saman við øðrum fyribyrgjandi evnum, oftast p-pillarum.

Men tað vísir seg, sam-

bært kanningini, at tey ungu ikki ansa eins væl eftir sær, tá tey altur hava samlegu. Á spurnarblaðnum varð eisini spurt, hvat tey brúktu, tá tey seinast høvdu samlegu, og til tann spurningin svaraðu 78, at hit var eitt av fyribyrgingarevnum, meðan 77 svaraðu, at tey annaðhvørt ikki brúktu nakað ella p-pillarar. Við øðrum orðum verður hugsað meira um at verja seg móti at gerast við barn, enn at sleppa undan at verða HIV-smittaður.

Ætla at verja seg móti at fáa AIDS

Av øllum teimum 656 spurdu sigur ein stórir meiriluti upp á 87%, at tey ætla at gera nakað serligt fyri at verja seg móti AIDS, og 81% halda, at ein eigur at brúka hit undir samleguni. Samstundis halda 72% av teimum spurdu, at hitur ikki eru ringar at fáa fatur á.

Bert 27 av teimum 656 spurdu ungdomunum millum 15 og 17 ára hava altíð hit við, tá tey fara á veitslur ella í dans, meðan 104 hava hit við viðhvørt. Av teimum spurdu hava 479 ongantíð hit við sær, um tey fara á veitslur ella í dans.

– Tørvur er á meira kunning um, at fólkugu taka AIDS í størsta álvara og at økt má vera um upplýsing og ábyrgdarsensu, sigur Anna Samuelsen, formaður í AIDS-ráðnum.

Meira fer at verða almannakunnugt

– Tað vísir kanningin, eisini um hon verður sammett við tey síðstu tøluni frá landslækanum fyri trimum vikum síðani um, at tað fyrribils í 1993 eru staðfestir triggir nýggir HIV-positivir tilburðir í Føroyum.

Kanningin, sum Deildin

fyr Arbeiðs- og Almannaheilsu hevur gjørt í 1992, hevur stóði í somu spurningum, ið settir vórðu ungum í donsku kommununi Frederiksberg. Kanningarnar eru gjørdar í 1990, 1991, 1992 og 1993, og tey síðstu úrslitini verða nú viðgjørd í AIDS-ráðnum. Átlanin er at almannakunnger fleiri úrslit av kanningini av vanum og atterð hjá føroyskum ungdomi – eisini vitanini um AIDS – tá viðgerðin av kanningini er liðug í AIDS-ráðnum.

hj.

Ov lítið verður upplýst um AIDS

Kanningin, ið Deildin fyr Arbeiðs- og Almannaheilsu hevur gjørt millum 15-17 ára gomul, vísir heilt greitt, at tey ungu ikki halda nógv nógva upplýsing um AIDS vera í føroysku fjølmiðlunum.

Tilsamans 454 av teimum 656 spurdu – tað svarar til heili 69% – halda, at fjølmiðlarnir gera alt ov lítið burtúr at upplýsa um hendan vandan.

Eisini vísir tað seg, at tann kunneiki, tey ungu hava um AIDS, fyr tað mesta er komið frá skúlunum, hóast helvtin av teimum spurdu vísir á, at skúlin bert hevur givið nakað ella eitt lítið sindur av kunning um AIDS.

hj.

Út at ferðast við Amnesty International

Árligi lutaseðilin hjá Amnesty International er sendur út til øll húsarhald í landinum

Eins og undanfarin ár hevur Amnesty International aftur í ár tikid stíg til lutaseðlasølu kring landið. Hesaferð er framferðarnatturin tann

vanligi, at lutaseðlarnir eru sendir út til øll húsarhald í landinum, og so kunnu tey nummør, tey hava á sínum seðlum vera við í lutakast-

inum, um tey gjalda fyri tey. Lutaseðilin er nevnliga samstundis eitt girokort. Á baksíðuni ber so til at seta kross út fyri teimum nummørum, ein vil hava – tey eru tilsamans fimt á hvørjum seðli. Hvørt nummar kostar 20 krónur og fyri øll er so kostnaðurin 100 krónur. Upphæddin verður goldin á posthúsinum, tí á hinari síðuni er eitt vanligt postgiro-kort, har bert navn, bústaður og upphædd skulu setast á.

Drigið verður á sjálvum mannarættindadegnum, ið er friggjadagin 10. desember, og so verður lýst í bløðunum í døgnum aftaná, hvørji nummør hava vun-

id. Amnesty International sigur í tiðindaskrivi, at allir vinnararnir fáa beinleiðis boð, um teir hava vunnið.

Flovdandi vinningar

Vinningarnir hesaferð eru allir rættiliga flovdandi – umenn hvør á sín hátt. Høvuðsvinningurin er frá Flogfelag Føroya – »Ferðast sum tú hevur hug til« fyri 20.000 krónur. Annar vinningur er gávukort upp á 1.000 litrar av olju frá Shell, og triði vinningur er gávukort upp á 55 litra av olju frá Oljufelagnum Føroyum.

Ferðin, ið vinnast kundi í fjór, var ein ferð til Florida, men av heilsuorsøkum bar

ikki vinnaranum so væl til at fara í amerikanska hitan, so í staðni bjóðaði hann allari familjuni til Danmarkar í triggjar vikur.

– Hetta var besta ferðin, vit hava havt. Og tað siga vit, hóast vit hava ferðast nógv, skrivaði vinnarin í fjór til Amnesty International aftaná at vera komið heim aftur.

– Tað var deiligt at kunna bjóða allari familjuni við okkum at ferðast. Og deiligt at vera saman við børnum og abbaðrum á hendan hátt í triggjar vikur. Ikki at tala um, hvussu gott tað var fyri heilsuna við sól og summari.

Gott endamáli

Hesa upplivingu hava nú øll tey møguleika at fáa, sum verða við í lutakastinum hjá Amnesty International hesaferð. Og samstundis kunnu tey stuðla einum góðum endamáli, tí peningurin, sum kemur inn, fer til virksemd hjá Amnesty International Føroya Deild, ið er uppi í tí stóra mannarættindarbeiðinum. Amnesty International ger kring allan knátin.

Síðsta freist at gjalda inná girokort og tala sær ein kjans í lutakastinum, er friggjadagin 3. desember.

hj.